

การยอมรับ ดำรงอยู่และการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในสังคมไทย
เขตบางบอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

Myanmar Migrant Workers' Acceptance, Existence, and Adaptation
for Thai Societies, in Bang Bon District, Bangkok

วัชรชัย วิวัฒน์คุณากร¹ วรงค์สิทธิ์ สิงห์ดำรง² ณัฐกุลิสรา สวงษ์ตระกูล³
ยุวัฒน์ วุฒิเมธี⁴ และจิตาภา ธีรศิริกุล⁵

Watchalachai Wiwatkunakorn, Warongsit Singdamrong, Nutkulisara Sawongtrakoo
Yuwat Vuthimedhi and Jidapa Thirasirikul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การยอมรับ การดำรงอยู่และการปรับตัวของ
แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในสังคมไทย โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ แรงงานข้ามชาติชาว
เมียนมาในเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดเล็กในเขตบางบอน และประชาชน
ในพื้นที่ที่พักอาศัยในเขตบางบอน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์แบบ
เจาะลึก ผลการวิจัย พบว่า แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในเขตบางบอนมีอยู่จำนวนมาก และไม่ได้คาดหวัง
การยอมรับจากสังคมไทย แต่พวกเขาพยายามที่จะปรับตัวเพื่ออาศัยอยู่ในสังคมไทย ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย
ประหยัด เคร่งครัดในศาสนา ตั้งใจทำงานเพื่อเก็บเงินและส่งกลับไปให้ครอบครัวที่ประเทศเมียนมา ได้มีงานทำ
และใช้ชีวิตในประเทศไทยที่พวกเขาเชื่อว่าจะทำให้อายุขัยของพวกเขาดีกว่าเดิม พวกเขาคาดหวังเพียงได้มี
งานทำ มีเงินเดือนที่ได้จากการทำงาน และการไม่ถูกเอาเปรียบจากคนไทย เพราะการอาศัยในประเทศไทย
ย่อมหาเงินได้มากกว่าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าอาศัยอยู่ที่ประเทศเมียนมา

คำสำคัญ (Keywords) : การยอมรับ; การดำรงอยู่; การปรับตัว; แรงงานชาวเมียนมา

Received: 2022-08-27 Revised: 2022-09-07 Accepted: 2022-09-11

¹ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Lecturer., Faculty of Political Science Siam University.
E-mail: terterterter121@gmail.com

² อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Lecturer., Faculty of Political Science Siam University.
E-mail: singhasiam8@gmail.com

³ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Lecturer., Faculty of Political Science Siam University.
E-mail: singhasiam8@gmail.com

⁴ ศาสตราจารย์ ดร.อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Professor Dr. Graduate
School of Political Science, Siam University. E-mail: singhasiam8@gmail.com

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม Assistant Professor Dr. Dean of the
Faculty of Political Science, Siam University. E-mail: jidapa_thira@hotmail.com

Abstract

This research aimed to study the acceptance, existence and adaptation of Myanmar migrant workers in Thai societies. The study was collecting data from 3 sample groups: namely, Myanmar migrant workers in Bang Bon area, Bangkok; small industrial entrepreneurs in Bang Bon area; and people in the residential area in Bang Bon. This is was a qualitative research, using behavioral observation methods and in-depth interviews. The results showed that there were many Myanmar migrant workers in Bang Bon area, and they did not expect acceptance from the Thai societies. However, they were trying to adapt to live in the Thai societies: simplicity, frugality, and faith in religions. They had strong working ethics: saving their money from wages and sending it to their families in Myanmar. Also, they believed that working and living in Thailand would make their future better; they expected only jobs to do and get paid. Moreover, they hoped that Thai people did not take advantage of them. Additionally, in Thailand they gained more money and had better life quality than in Myanmar.

Keywords: acceptance; existence; adaptation; Myanmar migrant workers

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุค covid-19 ไม่ว่าจะด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมหรือชีวิตความเป็นอยู่ล้วนส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนผ่านจากการเป็นประเทศที่ส่งออกแรงงานไปยังต่างประเทศ มาเป็นประเทศที่ส่งออกและรับแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อการขับเคลื่อนในทุกภาคส่วน แต่ในโลยุคปัจจุบันกำลังเผชิญกับโรคระบาด covid-19 ผู้ประกอบการในทุกภาคส่วนล้วนประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ ความต้องการในการแสวงหาแรงงานที่มีค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงานภายในประเทศจึงกลายเป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินธุรกิจต่อไป จึงส่งผลให้ประเทศที่อยู่ใกล้เคียงประเทศไทยอย่างเมียนมา ที่มีสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่หรือเป็นประเทศยากจนเดินทางเข้ามาทำงานรับจ้างใช้แรงงานทั้งในรูปแบบการมาอย่างถูกกฎหมายหรือการมาอย่างผิดกฎหมาย(การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง) หรืออาจจะเรียกได้ว่าแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่หลีกเลี่ยงจากสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ หรือความยากจน รวมถึงสงครามทางการเมืองในประเทศตนเอง (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557: 8) และเมื่อแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้เข้าสู่ระบบแรงงานของประเทศไทยทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายนั้น กลุ่มคนเหล่านี้มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเหล่านั้นได้รับการยอมรับจากแรงงานด้วยกัน หรือผู้ประกอบการ และประชาชนคนไทยในรูปแบบใด เพราะหากมองให้ลึกถึงเหตุผลทางรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์หรือมนุษยวิทยาแล้วนั้น ปฏิเสธไม่ได้เลยว่ากลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความสำคัญในเชิงธุรกิจของผู้ประกอบการรายใหญ่และรายย่อยชาวไทย อาจรวมไปถึงพ่อค้าแม่ค้าขายตามตลาดโดยทั่วไปที่มีการจ้างงานกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเพราะในบางการจ้างงาน แรงงานชาวไทยมักไม่สนใจหรือไม่มีความสนใจชาวไทยคนไหนรับจ้างทำงานนั้นๆส่งผลให้ในบางอาชีพกลายเป็นแรงงานขาดแคลน ไม่มีคนทำกล่าวได้ว่าเป็นการขาดแคลนแรงงานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลร้ายแรงอย่างมากในการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเขตพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

คือ เขตบางบอนด้วยสาเหตุหลักคือเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยมีความใกล้ชิดและอาศัยอยู่มาเป็นระยะเวลายาวนาน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมที่มีเขตติดต่อกับบริเวณที่เป็นที่อยู่อาศัยหลักของกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำนวนมาก อย่าง ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร อีกทั้งการต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนที่ประเทศเมียนมา เข้ามาเป็นผู้ใช้แรงงานในประเทศไทยนั้น กลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านั้นต้องพบกับปัญหาใดบ้าง พวกเขาต้องสูญเสียอะไรบ้างเพื่อแลกกับการได้มีงานทำและความคาดหวังในคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า และได้รับการยอมรับจากสังคมใหม่หรือสังคมไทยที่พวกเขาเข้ามาอาศัยและใช้แรงงานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาวิเคราะห์การยอมรับ ดำรงอยู่และการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในสังคมไทย เขตบางบอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีการย้ายถิ่น (Theory of Migration) เอเวอเรท (Everett, 1966, อ้างถึงใน ขวัญชนก สันฐาน, 2554) กล่าวว่า ทฤษฎีการย้ายถิ่นนั้น พัฒนามาจากการสังเกตปรากฏการณ์ด้านการย้ายถิ่นและได้วิวัฒนาการกลายมาเป็นแนวคิด โดยต่อมาได้เสนอเป็นทฤษฎีของการย้ายถิ่นที่ปรากฏในภูมิภาคต่างๆ ของโลกจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. ปัจจัยหรือเงื่อนไขในพื้นที่ต้นทาง 2. ปัจจัยหรือเงื่อนไขในพื้นที่ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทาง 3. ปัจจัยหรืออุปสรรคที่อยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง 4. ลักษณะของผู้ย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นในแนวคิดทางสังคมวิทยาของ Mangalan and Schwarzweller (สันทัด เสริมศรี, 2541: 25) กล่าวถึง การย้ายถิ่นเป็นกระบวนการตัดสินใจเปลี่ยนที่อยู่อาศัยโดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การเปลี่ยนสถานะทางสังคมและบรรทัดฐานที่บุคคลประสบและมีที่อยู่เดิมไปสู่สถานะทางสังคมใหม่

มหาวิทยาลัยบูรพา (2554: 5-9) ได้ทำการศึกษาและสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติสู่ประเทศไทย ได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มปัจจัยผลักดันจากภายนอกประเทศ

ปัจจัยผลักดันจากภายนอกประเทศที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างด้าวเข้าสู่ประเทศไทยมี ดังนี้

ระบอบการเมือง การปกครองของประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มลาว เขมร และพม่า หลังจากได้รับเอกราชจากการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและอังกฤษ ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นแบบสังคมนิยม ปกครองโดยรัฐบาลทหาร มีการผูกขาดทางอำนาจ จำกัดสิทธิ ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ ทำให้เกิดการประท้วง การสู้รบ และการปราบปรามอยู่เนืองๆ เป็นผลทำให้เกิดความไม่สงบภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนในประเทศรู้สึกไม่มั่นคง จึงต้องการแสวงหาเสรีภาพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

กลุ่มปัจจัยดึงดูดภายในประเทศ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทยผลจากการพัฒนาประเทศในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศและรายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้น การพัฒนาประเทศจากการเป็นประเทศอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า

(import-substitution) ได้พัฒนาไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (export-led growth) เป็นผลทำให้การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราเร่งที่สูงขึ้นติดต่อกัน เศรษฐกิจของประเทศมีการเปิดสู่ระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้น (internationalization) โดยรัฐบาลได้ดำเนินการผ่อนปรนมาตรการทางการลงทุนและการเงิน เพื่อส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี ทำให้ตลาดมีการขยายตัวมากขึ้น มีการลงทุนและการจ้างงานมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบายกระจายความเจริญและอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น ทำให้ความต้องการแรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาประเทศมีมากขึ้น ในขณะที่การแข่งขันในตลาดโลกมีอยู่ในระดับสูง ดังนั้น การลดต้นทุนในการผลิตโดยใช้แรงงานราคาถูกจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ยั่งยืนที่สุดของผู้ประกอบการ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการสืบค้นข้อมูลจากงานวิจัยบทความวิชาการ เอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษา โดยมีระยะเวลาในการศึกษาในช่วง กุมภาพันธ์ - มิถุนายน พ.ศ.2565

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงอยู่และการยอมรับของกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่อาศัยและใช้แรงงานอยู่บริเวณเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร โดยสัมภาษณ์กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา และผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ในบริเวณแขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา และผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ในบริเวณแขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานครรวมทั้งสิ้น 50 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนกุมภาพันธ์ - มิถุนายน 2565

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) อาศัยการสังเกต (Observation Method) ทำทาง สีน้าแหวตาและพฤติกรรมในขณะที่ให้สัมภาษณ์และใช้วิธีตะล่อมกล่อมเกลอาาศัยความคุ้นเคยและเชื่อใจกับผู้ให้สัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง (Non Structure Interview) จึงเกิดการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่นในคำถามและเปิดกว้างต่อคำตอบสูงมาก ไม่ใช้ความเป็นทางการที่จะทำให้ผู้ตอบเกิดความกังวลและปั่นแต่งคำตอบในการศึกษาวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้เหตุผลตามหลักตรรกะ (Logical Reasoning) เพื่อวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อสร้างข้อสรุปทั่วไปจากการวิจัย (Generalization)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษา พบว่า แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่บางบอน นั้นสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติสู่ประเทศไทย ได้เป็น 2 กลุ่มที่มหาวิทยาลัยบูรพาจัดทำ คือ 1.ระบอบการเมืองการปกครองของประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มลาว เขมร และพม่า หลังจากได้รับเอกราชจากการเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและอังกฤษ ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นแบบสังคมนิยมปกครองโดยรัฐบาลทหาร มีการผูกขาดทางอำนาจ จำกัดสิทธิ ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ ทำให้เกิดการประท้วง การสู้รบ และ 2.การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทยผลจากการพัฒนาประเทศในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ และรายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้น การพัฒนาประเทศจากการเป็นประเทศอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า ส่งผลให้มีการนำเข้าแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำนวนมาก ในกรณีนี้ขอข้ามในประเด็นของการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพราะไม่ใช่ประเด็นหลักของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มาถึงประเด็นที่สัมพันธ์ คือ ประเด็นที่ว่าถึงการดำรงอยู่นั้น สรุปได้ว่า แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นเลือกประเทศไทยเป็นประเทศแรกๆในการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานใช้แรงงานเนื่องจาก

1. ประเทศไทยมีพรมแดนที่ติดต่อกับประเทศเมียนมา

2. มีช่องทางธรรมชาติในการหลบหนีเข้าประเทศไทยและเดินทางเข้ามายังกรุงเทพมหานครได้สะดวกกว่าประเทศอื่นๆ

3. มีเพื่อนชาวเมียนมาที่เข้ามาทำงานยังพื้นที่นั้นๆและสามารถฝากงานให้ได้โดยเฉพาะการดำรงอยู่ของสังคมผู้ใช้แรงงานชาวเมียนมาขนาดย่อมที่กระจายอยู่ทั่วไปของเขตบางบอนนั้นแทบจะเป็นปัจจัยหลักในการอพยพย้ายถิ่นฐานของแรงงานชาวเมียนมาที่หลั่งไหลเข้ามาในเขตบางบอน แรงงานชาวเมียนมาคนหนึ่งให้คำตอบไว้อย่างน่าสนใจว่า เขาเลือกที่จะมาทำงานในเขตบางบอนเพราะพี่ชายเขาทำงานอยู่ในร้านค้าที่อยู่ในเขตบางบอน และเจ้าของกิจการต้องการแรงงานเพิ่มพี่ชายเขาจึงติดต่อให้เขาเข้ามาทำงานร่วมกัน แสดงให้เห็นว่าการดำรงอยู่ของแรงงานชาวเมียนมาในเขตบางบอนนั้นประกอบสร้างเป็นชุมชนและสังคมขนาดย่อมที่มีการติดต่อ สื่อสารซึ่งกันและกันอยู่แทบจะตลอดเวลา ส่งผลให้เมื่อผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการในเขตบางบอนเลือกที่จะใช้บริการการหาแรงงานจากผู้ใช้งานชาวเมียนมา เพราะมีราคาถูกและได้แรงงานได้กรณีแรงงานขาดแคลนมาทดแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากส่วนมากมักขาดแคลนแรงงานในประเภทที่แรงงานชาวไทยไม่อยากจะทำ หรือไม่แรงงานชาวไทยมักเรียกค่าตอบแทนในการทำงานที่มูลค่าสูงจนผู้ประกอบการไม่อยากจะจ่ายค่าตอบแทนนั้น แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจึงกลายมาเป็นทางเลือกหลักที่ผู้ประกอบการชาวไทยเลือก ดังนั้น การดำรงอยู่ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจึงสามารถสรุปได้ว่า มีการดำรงอยู่จนสามารถเรียกได้ว่าเป็นชุมชนผู้ใช้แรงงานชาวเมียนมาขนาดย่อมกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ในเขตบางบอน และกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเหล่านี้มีการติดต่อกันตลอดเวลา ไม่ว่าจะด้านข่าวสารทั่วไปหรือข่าวสารบ้านเมืองของพวกเขา

ในอีก 2 ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ประเด็นการยอมรับและการปรับตัวของกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่เข้ามาทำงานในเขตบางบอน กรุงเทพมหานครนั้น จากการศึกษาและเก็บข้อมูลอย่างละเอียดสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านี้มีภูมิหลังที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก คือ ที่ประเทศเมียนมาบ้านเกิด พวกเขามาจากครอบครัวที่มีความยากจน มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างลำบาก ไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษา ครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่แต่ขาดประสิทธิภาพในการเลี้ยงดู แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาหลายคนกล่าวตรงกันว่า ประเทศของพวกเขาไม่พัฒนา มีแต่สงครามภายในประเทศ ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ค่าแรงกับราคาของใช้อุปโภคบริโภค ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ของแพง ค่าแรงถูก และรายได้น้อย จึงคิดว่าหากเข้ามาทำงานในประเทศไทยก็จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มาด้วยความหวังว่าอนาคตจะดี โดยผ่านการชักชวนของเพื่อน พี่น้อง ที่เข้ามาทำงานในประเทศก่อนตนเอง เสมือนเป็นการรับประกันว่า หากตัวเข้ามาในประเทศไทยจะมีงานทำอย่างแน่นอน ส่วนในแง่ของการยอมรับนั้น แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาส่วนมากไม่ได้คาดหวังในการยอมรับจากคนไทย เพราะพวกเขามีกลุ่มชุมชนที่พวกเขาสามารถดำรงชีวิตเฉพาะกลุ่มของพวกเขาได้อย่างเรียบง่ายและไม่ต้องกังวลในเรื่องใด แต่พวกเขาคาดหวังการได้รับการยอมรับจากนายจ้างหรือผู้ประกอบการชาวไทยที่ว่าจ้างพวกเขา เนื่องจากเงื่อนไขการจ้างการของผู้ประกอบการชาวไทยและกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นแทบจะไม่มี ความซับซ้อนหรือโครงสร้างอะไรที่ชัดเจน เป็นการว่างจ้างในรูปแบบ การทำงานแลกเงิน รายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน อาจจะมีที่พักให้ฟรีหรืออาหารให้ฟรีในบางกรณี ส่งผลให้หากกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยต้องการการยอมรับจากเจ้าของกิจการหรือนายจ้างเป็นอย่างมาก เนื่องจากการแข่งขันที่สูงในการต้องการงานของแรงงานข้ามชาติจึงจำเป็นที่จะต้องทำให้นายจ้างยอมรับ เชื่อใจและเมตตาเพื่อให้นายจ้างมอบหมายภาระงานและจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พวกเขาอีกทั้งยังส่งผลถึงการฝากงานให้กับคนรู้จักในอนาคตไม่ว่าจะเป็นเพื่อนฝูงหรือญาติที่ต้องการเข้ามาทำงานยังสถานประกอบการเดียวกัน แต่อีกปัญหาที่สำคัญ ที่กลุ่มแรงงานข้ามชาติพบเจอ คือ การทำงานร่วมกับแรงงานชาวไทยในประเภทภาระงานเดียวหรือสถานที่ทำงานเดียวกัน พวกเขา มักได้รับการปฏิบัติจากเพื่อนร่วมงานชาวไทยในลักษณะไม่เป็นมิตรหรือถูกเอาเปรียบให้ทำงานมากกว่าหรือทำงานที่หนักกว่าแต่กลับได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างเท่ากัน ซึ่งส่วนมากกลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ก็มักจะใช้การอดทนเพราะพวกเขามักจะหลีกเลี่ยงการมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานโดยเฉพาะการมีปัญหาหรือทะเลาะกับเพื่อนร่วมงานชาวไทยมักไม่ส่งผลดีต่อตัวเขา

ในประเด็นสุดท้าย คือ การปรับตัวของกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในเขตบางบอนนั้น มีข้อมูลที่ตรงกันจากทุกกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา คือ ภาษา เป็นเรื่องที่สำคัญและยากในการปรับตัว ภาษาเป็นหัวใจหลักของการรับสารและการสื่อสาร มีแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมารายหนึ่งให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยว่า ในช่วงแรกที่เขามาทำงานในประเทศไทย เขาไม่สามารถพูดหรือฟังภาษาไทยได้เลย ซึ่งนั่นส่งผลให้เขาไม่เข้าใจในภาระงานและหน้าที่เขาจึงต้องอาศัยเพื่อนร่วมงานที่เป็นคนเมียนมาเช่นเดียวกันสื่อสารกับนายจ้างหรือผู้ประกอบการแต่นั้นไม่ส่งผลดีในระยะยาว เพราะไม่ว่าอย่างไรก็ตามการที่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นไม่สามารถพูดหรือสื่อสารรับฟังภาษาไทยได้นั้น อาจส่งผลถึงการจ้างงานและการทำงานบกพร่องเสียหายอันเกิดมาจากความไม่เข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการสื่อสาร ระหว่างเพื่อนร่วมงานชาวไทยและเจ้าของกิจการที่ว่าจ้างพวกเขา แต่ในส่วนของวิถีชีวิตและเรื่องอื่นนั้นแทบไม่จำเป็นต้องปรับตัวเนื่องจากการที่มีจำนวนแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเป็นจำนวนมากที่อาศัยและใช้แรงงานอยู่ในเขตบางบอนและเขตติดต่อกันนั้น ทำให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนกับตอนที่พวกเขาอาศัยอยู่ในประเทศเมียนมาอีกทั้งสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่

คล้ายคลึงกันของประเทศไทยและประเทศเมียนมาก็เป็นหนึ่งในปัจจัยที่พวกเขาไม่จำเป็นต้องปรับตัวในด้านนี้ที่สำคัญ คือ สินค้าต่างๆในประเทศไทยมีคุณภาพมากกว่าที่ประเทศเมียนมายังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตในประเทศไทยนั้นมีความสะดวกสบายมากกว่าอยู่ที่ประเทศเมียนมาด้วยซ้ำอีกทั้งชุมชนชาวเมียนมาที่มีจำนวนมากนั้นล้วนเข้าใจและเห็นใจซึ่งกันและกัน เพราะพวกเขาล้วนต่างมาจากสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันในประเทศเมียนมาทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้การใช้ชีวิตและการทำงานในประเทศไทยไม่ใช่เรื่องที่ยากลำบากนักสำหรับพวกเขา อาจจะมีในบางประเด็นอย่างเช่นการ เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือประเด็นทางมนุษยธรรมอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงในงานวิจัยครั้งนี้ที่ผู้วิจัยได้รับฟังเป็นปัญหาในการใช้ชีวิตและการปรับตัวของกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในเขตบางบอนมาบ้าง แต่ไม่ใช่ประเด็นหลักส่วนมากเป็นประเด็นของปัจเจกบุคคลมากกว่าประเด็นที่เกิดขึ้นกับกลุ่มก้อนหรือสังคมผู้ใช้แรงงานของกลุ่มพวกเขา ข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ ปรีดา รอดนวล (2551: 109) ที่กล่าวว่า แรงงานข้ามชาตินั้นมีวิธีการปรับตัวหลายอย่างเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ดีขึ้นกว่าตอนที่เดินทางมาถึงชุมชนใหม่ๆ วิธีการเหล่านั้น ได้แก่

1. การฝึกพูดภาษาไทยให้ชัดเจน
2. การรวมอยู่กันเป็นกลุ่มๆ เป็นการปรับตัวอย่างหนึ่ง ทำให้สามารถสร้างพื้นที่ของตนเองได้บ้าง
3. กรณีแรงงานพม่าจะไม่บอกคนไทยว่าตนเป็นพม่า แต่จะบอกว่าตนเป็นคนมอญ เพราะรู้สึกว่าคุณไทยชอบคนมอญมากกว่าพม่า
4. การให้ความร่วมมือกับชุมชน ช่วงงานเทศกาลต่างๆ ที่มีกิจกรรมที่ต้องเกี่ยวข้องกับวัด
5. การใช้บริการต่างๆ จากนายหน้า เพื่อลดความเสี่ยงจากการถูกตรวจค้นจับกุมจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ซึ่งวิธีการปรับตัวเหล่านี้ นับเป็นวิธีการที่ช่วยให้แรงงานข้ามชาติสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันคนไทยได้เร็วขึ้น และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนไทยอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลวิจัยแสดงให้เห็นทราบว่า แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ทำงานในประเทศไทยหรือทำงานในเขตบางบอน กรุงเทพมหานครนั้นมีหลากหลายอาชีพและหลากหลายกลุ่มสังคมแต่โดยรวม พวกเขาเหล่านี้ล้วนเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของผู้ประกอบการชาวไทยที่อยากได้แรงงานราคาถูกและทำงานอย่างอดทน ที่แรงงานชาวไทยไม่ยอมทำ และกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเหล่านี้ล้วนเข้าใจในสถานะของตนเองและพยายามจะปรับตัวเพื่อที่จะสามารถทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาขายแรงงานในประเทศนั้นล้วนเป็นการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าของกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ที่หมดหวังหรือถูกกดทับจากสังคมในประเทศเมียนมา ไม่ว่าจะในด้าน สังคม การศึกษา หรือการดำรงชีวิต การยอมรับ อดทน และปรับตัวเพื่อที่จะสามารถอาศัยและทำงานในประเทศไทยได้จึงเป็นสิ่งที่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาทุกคนพยายามปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการถูกเอาเปรียบจากนายจ้าง จากผู้ประกอบการ หรือเพื่อนร่วมงานชาวไทย พวกเขาทำได้เพียงทำใจและยอมรับ ในสิ่งเหล่านั้นเพราะเมื่อถามถึงความคุ้มค่าในการที่จะได้ทำงานและอาศัยในประเทศไทยกับการต้องกลับไปยังประเทศเมียนมาที่พวกเขาพยายามหนีและออกมานั้น ทุกกลุ่มแรงงานข้ามชาตินั้นมีมติทางความเห็นที่ตรงกันว่าพวกเขาอยากจะทำงานและอาศัยในประเทศไทยมากกว่า ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรติ เชาวต์ฤชณาวงษ์ (2556) เรื่อง วิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของแรงงานข้ามชาติในสังคมไทย เขตเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมที่พบว่า ด้านเศรษฐกิจและสังคมของ

แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาไม่ประสบปัญหา เพราะการอยู่ในประเทศไทยความเป็นอยู่ดีกว่าการใช้ชีวิตในประเทศของตน ในด้านสังคม แรงงานข้ามชาติมีปัญหาเรื่องภาษา วัฒนธรรมประเพณีแต่แรงงานข้ามชาติสามารถปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนไทยในชุมชนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นหนึ่งในปากเสียงของการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ของแรงงานชาวเมียนมาแม้ว่าจะเป็นเพียงแรงงานราคาถูกหรือแรงงานในสาขาที่ขาดแคลนเนื่องจากไม่มีแรงงานชาวไทยอยากทำ เนื่องจากหากเรายังรู้สึกถึงหัวใจของความเป็นมนุษย์ กลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ก็คงจะมีความเป็นมนุษย์ไม่น้อยกว่าคนไทยอย่างเรา เพียงแค่พวกเขาไม่สามารถมีอนาคตและชีวิตที่ดีได้หากพวกเขาอยู่ในประเทศตนเองจึงต้องจำที่จะต้องอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานในประเทศไทย เพื่ออนาคตที่ดีกว่า และเพื่อคุณภาพที่กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นคาดหวังว่าจะดีขึ้น และสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขในรูปแบบของพวกเขา

อีกทั้งพวกเขาบางคนอยากให้คนไทย เพื่อนร่วมงาน หรือผู้ประกอบการชาวไทยเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อพวกเขา ที่ว่ากลุ่มแรงงานข้ามชาติเป็นอันตราย ไวใจไม่ได้ หรือไปถึงขั้นเหยียดชาติพันธุ์ เพราะที่พวกเขาเข้ามาเป็นแรงงานข้ามชาติ เข้ามาขายแรงงานในงานที่สกปรก หรือไม่มีแรงงานชาวไทยอยากจะทำ ซึ่งหากเรามองผ่านมุมมองด้านมนุษยธรรมเราก็จะค้นพบว่า การแสวงหาชีวิตที่ปลอดภัย และชีวิตที่ดีกว่าไม่ใช่เรื่องที่เลวร้ายหรือผิดแปลก อย่ายไปคิดว่ากลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เข้ามาแย่งงานคนไทยทำ เพราะพวกเขาหวังเพียงเข้ามาหารายได้จุนเจือครอบครัว หวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้น และงานที่ทำนั้น ส่วนมากเป็นงานใช้แรงงานที่แรงงานชาวไทยไม่นิยมทำกันแล้ว อีกทั้งยังโดนกดขี่ข่มเหงและรังแก หรือบางครั้งคนไทยก็มีอคติต่อชาติพันธุ์ ไม่อยากคบหา ไม่อยากว่าจ้างหรือไม่อยากพูดคุยด้วย ซึ่งส่วนมากนั้นแรงงานข้ามชาติเพียงต้องการทำงานเก็บเงินให้ได้สักก้อนพวกเขาก็ต้องการที่จะกลับไปอาศัยอยู่กับครอบครัวที่ประเทศเมียนมา พวกเขาจึงพยายามที่จะหลบเลี่ยงการปะทะหรือการสร้างปัญหาหรือทะเลาะกับคนไทย เพราะแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมานั้นทราบเป็นอย่างดีว่า พวกเขาไม่ใช่เจ้าของประเทศเป็นเพียงผู้มาอาศัยและคาดหวังว่าคนไทยจะเข้าใจ และให้โอกาสพวกเขา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธัญญา ศิริวงศ์ถวัลย์ (2556) เรื่อง ก้าวข้ามความเหลื่อมล้ำ : แนวทางการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาที่พบว่า แรงงานข้ามชาติ จำเป็นที่จะต้องหาหนทางปรับตัวเพื่อเพิ่มรายได้ 3 วิธี คือ ใช้เวลาว่างที่มีหา รายได้เพิ่มเติม ทำใบอนุญาตทำงานให้ถูกต้องเพื่อได้รับสิทธิตามกฎหมาย และแนวทางที่ช่วยเพิ่มรายได้ได้มากที่สุด คือ เพิ่มพูนทักษะความสามารถ เพื่อให้ได้ทำงานที่สร้างรายได้มากกว่า เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุขตามสภาพที่พึงจะเป็นในฐานะของความเป็นมนุษย์

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) อาศัยการสังเกต (Observation Method) ซึ่งเน้นถึงการให้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับบริบทความเป็นจริง ผ่านการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) จากแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบาย และการสับเปลี่ยนผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งถือเป็นการทดสอบระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างองค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์สมัยใหม่แบบสังคมนิยม (Realism) จึงทำให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมตามมา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 กลไกภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติและผู้ประกอบการควรส่งเสริมการนำหลักสิทธิมนุษยชนมาปรับใช้ในการดูแลแรงงานข้ามชาติให้มากขึ้น
  - 1.2 ควรจัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของแรงงานข้ามชาติเพื่อสร้างช่องทางในการแก้ไขปัญหาและรักษาภาพลักษณ์การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย คือ เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเขตชานเมืองในการวิจัยครั้งถัดไปควรมีการศึกษารายละเอียดในพื้นที่ที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนเมืองใหญ่ หรือ ต่างจังหวัดในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กียรติ เชาวต์ฤชณาวงษ์. (2556). **วิถีชีวิตและการดำรงอยู่ ของแรงงานข้ามชาติในสังคมไทยเขตเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ขวัญชนก สันฐาน. (2554). **กระบวนการย้ายถิ่นของหญิงอาชีพนวดแผนไทยในชนบทอีสาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการสังคมพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรีดา รอดนวล. (2551). **ชีวิตแรงงานข้ามชาติในชุมชนชนบทไทย: กรณีศึกษาแรงงานสัญชาติพม่าในชุมชนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา. สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติสู่ประเทศไทย**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.
- สันทัด เสริมศรี. (2541). **ประชากรศาสตร์ทางสังคม**. นครปฐม: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). **คู่มือการกำหนดตัวชี้วัดตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- ศรัญญา ศิริวงศ์วัลย์. (2556). **ก้าวข้ามความเหลื่อมล้ำ : แนวทางการปรับตัว ของแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชา**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

